

А.В. Пригодій

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів*

В.І. Барбаши

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів*

В.І. Литвинов

*Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів*

СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

У сучасній системі професійної підготовки фахівців транспортної галузі особливої актуальності набуває проблема модернізації та трансформації освітнього процесу, що зумовлено необхідністю впровадження інноваційних педагогічних технологій, здатних забезпечити цілеспрямований розвиток професійно значущих якостей майбутніх кваліфікованих робітників. Формування нової освітньої парадигми здійснюється з урахуванням актуальних запитів ринку праці, оновлених освітньо-професійних стандартів і глибинних структурних змін в економічній системі, що висувають нові вимоги до професійної компетентності випускників транспортного профілю.

Останніми роками у транспортній галузі спостерігається чіткий розрив між системою професійної підготовки фахівців і реальними потребами виробництва. Однією з причин цього є стрімке застарівання професійних знань і навичок, що характерне для наукомістких технологій у транспортній сфері. Це вимагає суттєвих змін не лише у структурі професійної діяльності, а й у змісті, методах і засобах підготовки майбутніх фахівців.

Роботодавці відзначають, що випускники закладів вищої освіти часто не мають достатнього рівня практичної підготовки, не володіють розвиненим технічним мисленням і творчими навичками, слабо орієнтуються у виробничих процесах і важко адаптуються до реальних умов праці. Це знижує їхню ефективність на робочому місці, ускладнює професійний розвиток і обмежує участь у науково-дослідній та інноваційній діяльності одразу після завершення навчання.

Сьогодні у сфері підготовки фахівців для транспортної галузі спостерігається суперечність між вимогами ринку праці, який потребує універсальних і гнучких спеціалістів, здатних до професійної мобільності, адаптації та роботи в умовах швидких змін, і традиційною моделлю підготовки, що зосереджена на формуванні фахівців для виконання вузького кола професійних завдань.

Унаслідок цього значна частина випускників не готова ефективно працювати в умовах сучасного виробництва, де цінується здатність швидко навчатися новому, поєднувати знання з різних галузей та брати участь у командній, проєктній чи дослідницькій роботі. Ця ситуація вимагає оновлення підходів до освітнього процесу – з акцентом на розвиток широкого спектра технічних і м'яких навичок, які забезпечують конкурентоспроможність молодого фахівця.

Проблеми вдосконалення педагогічних систем професійної підготовки, а також новітні форми, методи та технології навчання, детально розглядаються в роботах таких науковців, як В. Андрущенко, І. Бондар, А. Гребеник, І. Каньковський, Н. Ничкало, Л. Оршанський, М. Пукало та інших. Вони наголошують, що основною метою професійної освіти є формування і розвиток у студентів професійної компетентності, яка стане основою для успішного виконання професійних завдань у майбутній виробничій діяльності [3].

Інтенсивне впровадження інформаційних технологій, автоматизованих виробничих систем та нових організаційних форм праці значно змінило вимоги до сучасного фахівця. В умовах постійно змінюваного ринку праці виникає потреба у працівниках, здатних адаптуватися до швидких змін, бути готовими до виконання різноманітних функцій у межах професійної

діяльності. Це ускладнює прогнозування вимог до професійних кваліфікацій і підвищує значення універсальності спеціалістів у транспортній галузі [2]. Для вирішення цієї проблеми необхідно:

- модернізувати зміст професійної підготовки відповідно до новітніх досягнень у фундаментальних науках, техніці та технологіях;
- орієнтувати навчальний процес на формування базових і професійних компетентностей, необхідних для ефективного вирішення практичних завдань;
- розробити і впровадити нові технології навчання, методи та форми викладання, орієнтовані на особистісно орієнтоване навчання;
- забезпечити міждисциплінарну та інтердисциплінарну інтеграцію в процесі підготовки фахівців для транспортної галузі;
- зосередити увагу на розвитку здатності студентів до самостійного навчання та їх готовності до безперервного навчання протягом життя;
- стимулювати участь студентів у наукових дослідженнях.

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців транспортної галузі потребує цілісного науково обґрунтованого підходу та спеціально розробленої методики. Ключовими в цьому процесі є такі принципи:

- системність – забезпечення цілісного, послідовного впливу на формування всіх складових професійної компетентності, з урахуванням їх взаємозв'язку та взаємозалежності;
- міждисциплінарність – інтеграція знань і вмінь з різних навчальних дисциплін (загальноосвітніх і професійних), активне впровадження міждисциплінарних проєктів, курсових і кваліфікаційних робіт;
- професійна спрямованість – орієнтація освітнього процесу на реальні умови майбутньої професійної діяльності, контекстне навчання з використанням кейсів, моделювання виробничих ситуацій і розширення практичної підготовки;
- інтерактивність – активна участь здобувачів освіти у взаємодії з викладачем, цифровими навчальними ресурсами та СМАРТ-технологіями, що сприяє кращому засвоєнню знань;
- урахування регіональних особливостей – адаптація змісту освітніх програм до специфіки функціонування транспортної галузі регіону з метою підвищення конкурентоспроможності випускників;
- гейміфікація – використання ігрових методів (коворкінг, симуляційне проєктування, кейс-чемпіонати, стартапи) для розвитку професійної мотивації та залучення студентів до активної професійно орієнтованої діяльності [1].

Ефективна реалізація зазначених принципів професійної підготовки майбутніх фахівців транспортної галузі потребує впровадження сучасних педагогічних технологій, які забезпечують практико-орієнтований, інноваційний і інтегрований підхід до організації освітнього процесу.

Серед найбільш результативних і доцільних у професійній підготовці майбутніх фахівців варто виокремити такі [4]:

Проєктно-діяльнісний підхід, який передбачає виконання студентами навчальних або міждисциплінарних проєктів, спрямованих на вирішення актуальних прикладних проблем транспортної галузі. Цей підхід сприяє розвитку у здобувачів освіти здатності до самостійного прийняття рішень, планування, управління проєктами, командної взаємодії та ефективного застосування отриманих знань на практиці.

Змішане навчання (Blended Learning) як поєднання традиційних і цифрових форм організації освітнього процесу дозволяє оптимізувати взаємодію між викладачем та здобувачем освіти, урізноманітнити форми подачі матеріалу, забезпечити гнучкість у засвоєнні змісту навчальних дисциплін, розвивати цифрову грамотність студентів і підвищувати мотивацію до навчання.

Проблемно-орієнтоване навчання стимулює інтелектуальну активність студентів, формує навички критичного мислення, вміння аналізувати ситуації, моделювати альтернативні

варіанти їх вирішення, а також приймати відповідальні професійні рішення у межах своєї компетентності.

Контекстне навчання дозволяє органічно поєднувати теоретичну підготовку з умовами майбутньої професійної діяльності. Завдяки моделюванню реальних виробничих ситуацій та залученню студентів до виконання завдань, наближених до реального виробничого процесу, створюються умови для формування глибокого розуміння професійних функцій і контексту їх реалізації.

Цифрові освітні платформи (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams тощо) забезпечують зручну інтеграцію синхронних і асинхронних форм навчання, доступ до електронних ресурсів, автоматизоване оцінювання, можливість постійного зворотного зв'язку та персоналізацію навчального процесу.

Засоби візуалізації навчального матеріалу (інтерактивні презентації, віртуальні лабораторії, відеоінструкції, 3D-моделювання, графічні схеми тощо) сприяють підвищенню наочності навчального матеріалу, кращому розумінню складних технічних процесів, що характерні для транспортної галузі, і розвитку просторового та логічного мислення.

Таким чином, комплексне впровадження зазначених педагогічних технологій створює умови для ефективної реалізації освітніх завдань підготовки конкурентоспроможних фахівців, які володіють глибокими знаннями, практичними навичками, здатністю до самостійного професійного зростання та адаптації до динамічних змін у транспортній галузі.

Список використаних джерел

1. Kovalchuk V., Soroka V. Training of motor vehicle profile specialists in the conditions of digitalization. *Primedia ELaunch LL*. 2021. 02-10. С. 4–22.
2. Гребеник А. Сучасний стан формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів залізничного транспорту у ЗВО. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал / МОН України, Сумський державний педагогічний ун-т ім. А.С.Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, М. А. Бойченко, О. А. Біда та ін.]. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. № 1 (125). С. 422–432.
3. Каньковський І. Є. Система професійної підготовки інженерів-педагогів автотранспортного профілю : монографія ; за ред. дійс. чл. НАПН України Н. Г. Ничкало ; Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький : Цюпак А. А. [вид.], 2014. 561 с.
4. Пукало М. І. Особливості процесу підготовки майбутніх фахівців автотранспортного профілю. *Соціально-гуманітарний вісник*: зб. наук. пр. Харків. 2019. Вип. 26-27. С. 13-17.